

Streszczenie

Wprowadzenie

Zaburzenia związane z nadużywaniem i uzależnieniem od alkoholu stanowią poważny problem zdrowotny i społeczny zarówno dla danej jednostki, jej rodziny, jak i całego społeczeństwa (Habrat, 1996; Woronowicz, 2008).

Obecnie istnieje wiele teorii wyjaśniających uzależnienie od alkoholu w kontekście czynników biologicznych, psychicznych, społecznych i duchowych (Jędrzejko, 2009; Cierpiałkowska, 2001; Franczak, Wilde, 2011).

Coraz więcej badań pokazuje także, że doświadczenie traumatycznych zdarzeń może być istotną przyczyną rozwoju uzależnienia, a w konsekwencji niepowodzenia w terapii (Najavits, 2010).

Związek pomiędzy doświadczeniami traumatycznymi a uzależnieniem od alkoholu obecnie stanowi źródło zainteresowań wielu badaczy, jak i praktyków (Ouimette, Read, Brown, 2005; Coffey i in., 2007; Staiger i in., 2009). Jednak wciąż brakuje w literaturze empirycznych analiz ujmujących zagadnienie funkcjonowania emocjonalnego w kontekście uzależnienia od alkoholu i doświadczeń traumatycznych.

Podstawowym celem podjętych w niniejszej pracy badań jest próba uzyskania odpowiedzi na pytanie: Czy istnieją różnice w funkcjonowaniu emocjonalnym osób uzależnionych od alkoholu w odniesieniu do płci i doświadczeń traumatycznych?

Osoby badane

W badaniu wzięło udział 240 osób, z czego 120 osób było uzależnionych od alkoholu (grupa kliniczna) – w tym 60 kobiet i 60 mężczyzn, oraz 120 osób nieuzależnionych od alkoholu (grupa kontrolna).

Procedura badania

Udział osób uczestniczących w badaniu był dobrowolny. Osoby badane zostały zapoznane z celem i procedurą badania .

Zastosowane narzędzie

Wszystkie osoby z grupy badanej zostały poproszone o wypełnienie:

SIE-T – skala mierząca zdolność rozpoznawania emocji na podstawie ekspresji mimicznej; PSS-10 – skala mierząca nasilenie odczuwanego stresu; TOE – skala empatii emocjonalnej; BDI – Inwentarz Depresji Becka; CECS – ogólna skala kontroli emocji, TAA-SR- kwestionariusz oceny wydarzeń traumatycznych, wywiad ustrukturyzowany sprawdzający nasilenie objawów potraumatycznych i ankieta osobowa.

Podsumowanie wyników badań i wnioski

Przeprowadzone badania wykazały, że funkcjonowanie emocjonalne osób uzależnionych od alkoholu różniło się od funkcjonowania emocjonalnego osób nieuzależnionych od alkoholu.

Osoby uzależnione od alkoholu w porównaniu do osób nieuzależnionych przejawiały silniejszą kontrolę negatywnych emocji, intensywniejszy stres związany z własną sytuacją życiową oraz obecność symptomów depresyjnych. Charakteryzowały się także mniejszą umiejętnością identyfikowania emocji na podstawie wyrazu twarzy jak również niższą wrażliwością empatyczną.

Mężczyźni uzależnieni od alkoholu w porównaniu do kobiet uzależnionych od alkoholu charakteryzowali się bardziej nasiloną kontrolą emocji (lęku, gniewu) i symptomów depresji oraz mniejszą wrażliwością empatyczną.

Kobiety i mężczyźni uzależnieni od alkoholu oraz kobiety i mężczyźni nieuzależnieni od alkoholu różnili się wpływem zmiennych emocjonalnych na natężenie symptomów depresji. Okazało się, że intensywniejszemu natężeniu symptomów depresyjnych wśród kobiet uzależnionych od alkoholu sprzyjały: silniejszy stres związany z własną sytuacją życiową oraz niska wrażliwość empatyczna.

Wśród mężczyzn uzależnionych od alkoholu istotny wpływ na natężenie symptomów depresji miały: liczba przeżytych doświadczeń traumatycznych jak również natężenie subiektywnie spostrzeganego stresu związanego z własną sytuacją życiową. Natomiast kontrola lęku sprzyjała łagodzeniu natężenia symptomów depresyjnych wśród mężczyzn uzależnionych od alkoholu.

U kobiet nieuzależnionych od alkoholu przeprowadzona analiza ujawniła, że wpływ na natężenie depresji miało nasilenie odczuwanego stresu, natomiast u mężczyzn nieuzależnionych od alkoholu wykazała, że na natężenie symptomów depresji wpływu nie

miała żadna z analizowanych w badaniu zmiennych.

Przeżycia traumatyczne sprzyjały bardziej nasilonej dysfunkcji emocjonalnej, która przejawiała się w większym natężeniu stresu związanego z własną sytuacją życiową a także w nasileniu symptomów depresji wśród osób uzależnionych od alkoholu.

Doświadczenie traumy sprzyjało również adaptacyjnej umiejętności identyfikowania emocji na podstawie ekspresji mimicznej wśród osób uzależnionych od alkoholu.

Czynnikami mogącymi sprzyjać powstawaniu uzależnienia było: nasilenie depresji, oraz liczba przeżytych traum. Im większe nasilenie depresji i większa liczba traum tym większe ryzyko rozwoju uzależnienia. Z kolei im wyższa inteligencja emocjonalna i wrażliwość empatyczna tym mniejsze prawdopodobieństwo rozwoju uzależnienia od alkoholu.